

Toespraak Algemene Vergadering Unie op 1 juni 2013

Luisteren, de angstfactor en de liefdefactor

Lezen en tekst: 1 Johannes 4,7-21

Tocht

Vorige weekend heb ik een tocht gemaakt met een vriend, in het Mullerthal in Luxemburg (www.mullerthal-trail.lu). Met een rugzak op drie dagen lopen in de natuur. Bij de auto nog even de laatste voorbereidingen... en daar gaan we. Bij het begin was er al meteen onduidelijkheid. Waar staat nou dat eerste bordje? En welke kant wijst die nou precies op? Maar even vragen aan iemand daar. OK die kant op... De route was eigenlijk vrij duidelijk door het bos, met de bordjes die we konden volgen.

Nieuw landschap

Als kerk zijn we in onze tijd ook bezig met een tocht. Specifiek ook wij samen in de Unie als baptisten. Op weg in een wereld die heel erg verandert en veranderd is. Mensen staan steeds verder van het christelijk geloof af. Het christelijk geloof is ook voor velen helemaal geen optie.

Dat maakt voor ons vragen los. Hoe vinden we onze weg in dit nieuwe landschap? Werken bestaande vormen nog wel? En: hoe blijven we geloven als vertrouwen op God niet meer vanzelfsprekend is?

Het voelt als zo'n tocht door het bos, maar zonder de duidelijke bordjes. Sommigen zeggen misschien: 'Dit is avontuurlijk, er liggen kansen.' Maar deze tocht zonder duidelijke bordjes roept ook onzekerheid op en angst. Angst voor verlies van wat waardevol is. Angst om elkaar kwijt te raken.

Luisteren

Wat moet je doen in een tocht zonder duidelijke bordjes? Als je het niet goed meer weet? ... Je opnieuw oriënteren. Vragen stellen. Opnieuw leren luisteren.

Binnen de staf hebben we een serie ontwikkeld over luisteren (zie meer info op www.baptisten.nl/luisteren). We hebben de feedback meegenomen van een zogenaamde 'verspietersgroep' uit het land, mensen die meedenken, en van thema-avonden met gemeenten. Ik wil met jullie stil staan bij het thema *luisteren*. Speciaal wil ik daarbij ingaan op de *angstfactor* en de *liefdefactor*.

Luisteren, daarbij drie punten: 1. Onze eigen angst. 2. Angst in het omgaan met elkaar in de gemeente. 3. Angst in het omgaan met mensen die anders zijn of denken.

In de wereld

We beginnen dichtbij: onze eigen angst. 'Geliefde broeders en zusters...' Johannes, leerling van Jezus, spreekt heel bewogen in het gedeelte dat we hebben gelezen. Hij pakt de kern en spreekt over de zending van Jezus.

In de zending van Jezus in de wereld is Gods liefde onthuld. Open gegaan. Een weg naar leven, een weg naar verzoening (4,9-10.14).

En dan komt er een opmerkelijke uitspraak, vers 17: 'Wij zijn als Jezus in deze wereld.' De wereld, *kosmos*, is bij Johannes het wereldsysteem. Prestatiegericht. Goed doen, dan houd ik van je. Wij-zij. Verdeel en heers. Met als belangrijk mechanisme: angst.

Uitdrijven

'Wij zijn als Jezus in deze wereld.' Vrijmoedig, vrij (vgl. 4,17), niet beheerst door angst.

Hoe? 'De volmaakte liefde drijft de angst uit.' De term uitdrijven is de term uitdrijving als bij een geboorte. Er komen oerkrachten los. Het gaat door de pijn, naar een nieuwe geboorte. Door het kruis, naar de opstanding. En het geheim, vers 17: *je bent vrij van oordeel*. ...

Angst

In mijn eigen geschiedenis heeft angst een behoorlijk grote rol gespeeld, en nog wel. Bij ons waren er vroeger thuis vaak spanningen, ruzie. Vooral in mijn tienertijd. M'n vader was nogal onberekenbaar. M'n moeder wilde de lieve vrede bewaren.

Het is voor mij een soort tweede natuur geworden bij conflict: het willen oplossen. Ik heb niet geleerd om negatieve emotie te verdragen. Dat roept veel angst op. Ik wil het weg hebben. Voor mijzelf is het ten diepste de angst om anderen kwijt te raken. En zelf gefaald te hebben, in het niet bij elkaar kunnen houden van mensen.

Motivator

Dit jaar ben ik hier veel mee bezig geweest. Ik ontdekte dat angst voor mij vaak een motivator is. Ik probeer het zo goed mogelijk te doen, om angst te vermijden dat ik iemand kwijt raak. Als ik naar mezelf kijk, ga ik mezelf dan ook veroordelen. *Het oordeel...* (vgl. 4,17) Ik kan de stem haast niet toestaan die zegt: *Ik heb je lief...*

Angst is één van de rottigste dingen in het leven. Misschien ken je het zelf ook. Het is in zekere zin van binnen een kwestie van dood of leven. Ik heb dat uitdrijven nodig. Verlossing. Er moet ook iets sterven. Dat ik in mijn angst helemaal gefocust ben op mezelf. ...

Leren luisteren

We zitten in een tocht door het bos, zonder duidelijke bordjes. In zo'n tocht komt er op bepaalde momenten altijd druk. In elke gemeente gebeurt dat. Je weet niet waar je heen moet. Er is verschil van inzicht, verschil van karakters.

Juist in druk wordt de angst aangeraakt. Je angst haakt vaak aan je eigen pijnpunten. Een voorganger zei kortgeleden: 'Ik durf me niet uit te spreken uit angst voor kritiek. Ik spreek me niet uit, uit angst om afgewezen te worden.'

Kunnen we deze tocht door het bos met de onzekerheden gebruiken om te leren luisteren naar onze angst? Het niet weg te drukken. En te leren luisteren naar de stem van onze Schepper?

Levensverhalen

Het tweede: luisteren en angst in het omgaan met elkaar in de gemeente. In ons team van de buurtkerk in het Soesterkwartier (Amersfoort) hadden we laatst coaching. We kwamen er achter dat we heel voorzichtig zijn naar elkaar. Bang om de ander te kwetsen. We hebben toen gezegd tegen elkaar: we willen hier wel doorheen, wat meer lef naar elkaar tonen.

Wat we doen is dat in de groep iemand steeds zijn of haar levensverhaal vertelt. Dat is indrukwekkend en kwetsbaar. Toen ik aan de beurt was, dacht ik: 'Leuk dat ik dit voor anderen bedacht heb, maar nu voel ik wel hoe persoonlijk dit is...'. Ik heb zelf gemerkt hoe goed het me deed dat er geluisterd werd. Dat er aandacht was. Dat iemand soms doorvroeg. Dit samen doen, is een prachtige oefening om te luisteren naar elkaars verhaal. Zo leren we elkaar te respecteren, te bouwen aan veiligheid. We kunnen nu soms ook beter plaatsen waarom iemand zo reageert als hij of zij doet.

Vicieuze cirkel

Vanuit een pilot van de serie luisteren kwam ook naar voren: hoe eerlijk durf je te zijn naar elkaar in de gemeente? Mensen zoeken vaak naar veilige, correcte antwoorden. Daar kun je samen ook makkelijk genoeg mee nemen. Maar hoe reëel is dit? Iedereen heeft ook vragen.

Welke cultuur is er in onze gemeenten? Durven we ons uit te spreken? Kunnen we in liefde de waarheid spreken? Het gaat mij aan het hart verhalen te horen over conflicten of ongezonde situaties, die in gemeenten soms jarenlang doorsmeulen. Dat, terwijl iedereen weet wat er speelt, er situaties zijn dat de echte dingen nooit op tafel komen. Omdat de angst regeert.

Hier speelt ook weer: *het oordeel*... Wij oordelen elkaar maar al te snel. Dat zeg ik ook tegen mezelf. We kiezen de aanval met een grote mond, of vluchten weg in een hoekje. Beiden uit angst. En niemand doorbreekt de vicieuze cirkel. ...

Moed

Ik geloof dat voor de kerk vandaag en voor de Unie, in onze tocht door het bos, zonder duidelijke bordjes, keuzes hierin een kwestie zijn van dood of leven voor de gemeenschap. Moed is nodig om de angst bespreekbaar te maken, bij vernieuwing, verandering, verschil van inzicht. Zodat we gaan luisteren naar elkaar. Zodat er begrip kan groeien. En er weer ruimte komt voor luisteren naar God.

In de serie over luisteren maken we ruimte voor de vraag: wat is moeilijk bespreekbaar in de gemeente of misschien zelfs taboe?

En er is een oefening voor door de week: zoek een gelegenheid voor contact met iemand uit de gemeente die heel anders denkt dan jij, iemand die je het liefst uit de weg gaat, met het voornemen naar hem of haar te luisteren! Nodig bijvoorbeeld iemand uit voor een kop koffie, of voor een wandeling.

'De volmaakte liefde drijft de angst uit.' Ook voor ons samen is dat een weg door de pijn heen. Het radicaal loslaten van oude wegen die horen bij het wereldsysteem, en niet bij Jezus. Door de weg van het kruis naar het leven. Om voor elkaar als Jezus te zijn in deze wereld.

Spannend

Het derde: luisteren en omgaan met angst voor wie anders is. Wij vinden het thuis leuk om aan het einde van de zomer een tuinfeest te geven. Ik raakte op zo'n tuinfeest met iemand in gesprek die zei: 'Het lijkt wel of christenen alleen maar willen preken, en niet kunnen luisteren...'.

Luisteren naar de ander is spannend. Wat die ander is zo anders dan ik. Ten diepste voelt dat als een bedreiging. Die ander die zo anders is, zaait twijfel of angst over wie ik zelf ben. Die ander is misschien ook wel een bedreiging voor mijn eigen geloof. Daardoor houd ik die ander, die niet gelooft, niet zo denkt of niet zo doet als ik, liever op afstand.

Wissel omzetten

In onze tocht door het bos, zonder de duidelijke bordjes, hebben we het bij uitstek nodig te luisteren naar de stem van de 'buitenstaander', de mensen om ons heen. Het is nodig dat we heel bewust de wissel omzetten: leren luisteren.

Een voorbeeld van het contact met een alleenstaande moeder in de wijk. We hebben haar geholpen met opruimen, ikzelf samen met een vrouw uit ons team. Eerst even zitten met koffie. Ze liet meteen haar kwetsbaarheid zien. 'Hoe kan ik m'n dochter leren opruimen terwijl ik het zelf niet doe?' Haar kwetsbaarheid ontwapende mij om ook kwetsbaar te durven zijn.

Van mens tot mens

Het gesprek kwam later op karma en sterrenbeelden. Ik voelde bij mezelf al weerstand: wat een onzin dat karma... *Het oordeel*. Ik luisterde al bijna niet meer. Wilde mijn punt maken. Heb geleerd: ik wil echt luisteren. Ontspan. Wees gewoon benieuwd. Ga vragen stellen. Er ontstaat vrije ruimte met verrassingen, contact om van te genieten.

Zoals met iemand uit de straat. Als gemeente deden we interviews met mensen die we kennen. Ik wilde echt zijn verhaal horen. Met vragen over de samenleving, het doel van je leven, God en zo en de toekomst. Hij zei: 'Je maakt het niet vaak mee dat er zo geluisterd wordt.' Hij kon de situatie in de samenleving beter verwoorden dan ik. Aan einde vroeg hij: 'Ik word steeds benieuwder naar hoe jij hier in staat.' Een gesprek van mens tot mens. Luisteren is liefde in actie!

Gods missie

Geliefde broeders en zusters... waar staan we vandaag? Misschien voel je de onzekerheid. Misschien ook minderwaardigheid: wat stelt onze gemeente voor? Misschien voel je de kansen. Wij zijn *van God*. Deel van *Gods* missie.

Toen we op onze tocht de bordjes kwijt raakten, kwam er een verrassing. We kwamen midden in het stadje Echternach uit bij de kerk met de crypte van Willibrord, de eerste zendeling in Europa. In de crypte onder in de kerk ontdekten we een bad met levend water. Er staat boven in het Latijn: 'Wij zullen water putten met vreugde uit de fonteynen van de Verlosser.' Ik dompelde mijn handen in het water.

De doop, je weet wel... Met Jezus, door de dood, naar het leven. *Luisteren*. Merk je de angstfactor? De angstfactor heeft met Jezus' komst de grootste klap gehad. Voel je vooral ook de kracht van de liefdefactor? De liefde die de angst uitdrijft. Als Jezus in deze wereld, vrijmoedig en kwetsbaar.

Kort gesprekje in tweetallen: wat neem je mee uit deze preek?

Zingen Opwekking 687 *Heer wijs mij uw weg*

Oeds Blok
oeds.blok@baptisten.nl
@oedsblok